

8. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. 10–11 класи. Рівень стандарту, академічний рівень / затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 14.07.2016 року № 826) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>
9. Свідцтво про реєстрацію історичного музею при НВК «ЗОШ I–III ст.–гімназія» смт Голоби, код № 03–139. – 2008 р.
10. Соломонова Т. Шкільні музеї в Україні: тенденції і проблеми розвитку / Т. Соломонова // Краєзнавство. Туризм. – 2006. – № 18. – С. 3–4.

Єрко Г. І.

УДК 004.91:372.83(477)

Медіаграмотність як невід’ємна складова суспільствознавчої освіти (на прикладі Луцького педагогічного коледжу)

Авторка статті основну увагу сконцентровує на питаннях методологічного пошуку медіаграмотності та впровадження їх у навчально-виховний процес закладів освіти загалом та Луцького педагогічного коледжу зокрема. У статті детально описана специфіка навичок роботи з медіатекстами. Авторка зосереджується на загальнометодологічних прийомах і спрямовує їх у русло практичного втілення та впровадження викладачами суспільних дисциплін Луцького педагогічного коледжу. Наголошено, що сучасні студенти мають доступ до друкованих, візуальних та електронних медіа, однак молодь повинна вміти «декодувати» й аналізувати медіатексти в історичному, соціальному та культурному контексті, розуміючи при цьому взаємозв’язки між аудиторією, медіатекстом і навколишньою дійсністю. Для розширення власного медіаграмотного світогляду студенти повинні оволодіти термінологією медіаосвіти, в результаті чого вони об’єктивно зможуть робити власні висновки та висувати свої аргументи.

Ключові слова: медіаграмотність, суспільствознавча освіта, критичне мислення, медіаосвіта.

Автор статті основное внимание концентрирует на вопросах методологического поиска медиаграмотности и внедрения их в учебно-воспитательный процесс учебных заведений в целом и Луцкого педагогического колледжа в частности. В статье подробно описана специфика навыков работы с медиатекстами. Автор сосредотачивается на общеметодологических приемах и направляет их в русло практического воплощения и внедрения преподавателями общественных дисциплин Луцкого педагогического колледжа. Отмечено, что современные студенты имеют доступ к печатным, визуальным и электронным медиа, однако молодежь должна уметь «декодировать» и анализировать медиатексты в историческом, социальном и культурном контексте, понимая при этом взаимосвязь между аудиторией, медиатекстом и окружающей действительностью. Для расширения собственного медиаграмотного мировоззрения студенты должны овладеть терминологией медиаобразования, в результате чего они объективно смогут делать собственные выводы и выдвигать свои аргументы.

Ключевые слова: медиаграмотность, образование обществознания, критическое мышление, медиаобразование.

Медіаграмотність – найважливіший комплекс навичок і знань, необхідних людині в сучасному інформаційному суспільстві. Як

знаходити потрібну інформацію і переконуватися в її вірогідності, як відокремлювати пропаганду від фактів і фільтрувати інформацію в ситуаціях конфлікту; що таке інформаційна безпека і чим вона відрізняється від цензури, як розпізнавати маніпуляцію – це лише неповний список викликів, що стоять перед людьми в різних країнах світу, незалежно від соціально-політичної системи, ладу, культури та рівня їхнього розвитку.

На нашу думку, сьогодні медіаграмотність – життєво необхідна навичка в контексті російської інформаційної агресії. Інформаційно-пропагандистська війна Росії проти України вже внесла істотні зміни до мотивації та змісту медіаосвіти, з фокусом на формуванні навичок критичного мислення та імунітету до маніпуляцій громадською свідомістю та пропаганди [4, с. 6].

Для аргументації наведемо результати відповідей на третій блок питань, який був присвячений темі медіа та дітей й навчання медіаграмотності. Дослідження, проведене Київським міжнародним інститутом соціології на замовлення ГО «Телекритика» мало на меті з'ясувати, як громадяни оцінюють вплив медіа та чи вважають за необхідне навчатися медіаграмотності. Опитування проводилось у 110 населених пунктах у всіх областях України, окрім Автономної Республіки Крим [2].

На запитання *«Чи вважаєте Ви, що потрібно запровадити навчання з медіаграмотності?»* 45 % громадян відповіли, що курс має бути запроваджений у школах, 40 % – вважають, що він необхідний у вишах, 27,8 % відповіли, що потрібні широкі просвітницькі кампанії з медіаграмотності для дорослих, 12,1 % респондентів впевнені, що потрібне навчання з медіаграмотності.

На запитання *«Чи зацікавлені Ви у додатковій інформації про те, як медіа впливають на дітей?»* майже 48 % відповіли ствердно, 38 % – ні, 17,3 % – «важко сказати» [2].

Українське суспільство потребує ширшого вироблення навичок формування медійної та інформаційної грамотності в умовах пропагандистсько-психологічних війн. Освітні заклади – це саме ті інституції, що мають усі можливості для того, аби долучитися до формування медіаграмотного споживача. Як для викладачів, так і для студентів важливо стати інформаційно та медійно грамотними, набути певних навичок, пов'язаних з роботою в інформаційному та медіапросторі.

Мета нашої розвідки – здійснити аналіз медіаграмотності та наголосити на необхідності впровадження цього феномену як

обов'язкової складової при вивченні суспільствознавчих дисциплін загалом та на прикладі Луцького педагогічного коледжу зокрема.

Медіаграмотність інтегрована у викладання суспільних дисциплін у багатьох країнах світу, у тому числі і в Україні через вивчення впливу меседжів (послань медіа) на політику, владу, історичні події тощо.

У викладачів суспільних дисциплін мають бути сформовані специфічні навички роботи з медіатекстами [4, с. 13–14]:

1. Проводити пошук інформації в джерелах різного типу.

Як зазначає Наталя Яковенко: «Лише наївний історик сліпо вірить джерелу, натомість фахово зрілий – ніколи» [5]. Адже джерела за означенням не можуть розповісти «стерильної правди». Перший бар'єр опору – це те, що джерело склала людина, в якій були власні життєві пріоритети. Другий бар'єр міститься всередині самого викладача – це його світогляд, його родинні, освітні, релігійні та культурні навички й стереотипи часу, в якому він живе. Врешті, третій бар'єр до певної міри «об'єктивний» – це усталені в науці стандарти опису історії (а в різний час вони були різними) [5]. Для викладача суспільних дисциплін є потреба вивчати різноманітні джерела та намагатись подати їх як інформацію, яка потребує аналізу з боку студента, уникаючи оціночних суджень.

2. Критично аналізувати джерело інформації (характеризувати авторство джерела, час, обставини і мету його створення).

Джерелом для суспільника є все, що «видає» присутність людини. Є матеріальні пам'ятки минулого, документальні джерела, артефакти, мемуари, листи, щоденники тощо.

Розрізнити в джерелах, які ми отримуємо сьогодні «правду» від фейку, – непросто. Приміром, ми часто сприймаємо фотографію як цілком достовірне джерело – вихоплений об'єктивом шматочок життя. А тим часом більшість фотографій зазвичай постановочні.

На нашу думку, ефективним для використання студентами є розробка методичних рекомендацій викладачами кафедри суспільних дисциплін з практики «Основи краєзнавства», де розроблено пам'ятки для аналізу як історичних джерел, так і постатей, історичних об'єктів та ін. Крім того розробляються пам'ятки для студентів з «Методики навчання освітньої галузі «Суспільствознавства» для вивчення Загальної декларації прав людини, Конвенції ООН про права дитини, Конституції України з учнями початкової школи. Робота з

джерельною базою передбачається оновленою програмою для початкової школи з курсу «Я у світі».

3. Аналізувати інформацію, подану в різних знакових системах (текст, карту, таблицю, схему, аудіовізуальний ряд).

Відрізнити фейкові тексти або постановочну кінохроніку є однією із складових роботи викладача. За переконливий приклад може послужити радянська кінохроніка, де оператор під час параду на Красній площі знімав радісних трудящих і товариша Сталіна. Так само маніпулювали кінохронікою і в нациській Німеччині, коли знімали на камеру Катинь чи жертви інших розстрілів напередодні війни, адже їм потрібний був доказ звірств більшовицького режиму. Коли ж радянське військо витіснило нацистів зі своєї території, то знімали аналогічні докази звірств нацистського режиму. Елементи реальності і там, і там, звісно, є, але викладач суспільних дисциплін мусить сприймати їх зі збереження певної дистанції та не забувати про ідеологічну заангажованість таких «документальних свідчень» [5]. Потрібно піддавати аналізу інформацію щодо сучасних історичних подій, що відбуваються на східних кордонах України, яку отримуємо зі ЗМІ.

4. Розрізнити в медіаінформації факти і думки, маніпуляції та пояснення.

Цікавою для перевірки рівня знань як викладача, так і студента з медіаграмотності є інтерактивна он-лайн гра «Медіаграмотна місія» (http://irex.mocotms.com/ml_game/story.html).

5. Бути учасником дискусії з суспільно-політичних проблем, пов'язаних з висвітленням в медіа, формулювати власну позицію з обговорюваних питань, використовуючи для аргументації історичні відомості.

Це відбувається при проведенні науково-практичної конференції «Методологічні та методичні проблеми викладання соціально-економічних дисциплін у сучасному освітньому процесі», яка проходить щорічно у Луцькому педагогічному коледжі. Мета конференції □ презентація та обговорення практичних досягнень, сприяння активізації творчої діяльності фахівців, зайнятих у сфері соціальних наукових досліджень, педагогічній діяльності, а також обмін науково-практичним педагогічним досвідом викладачів, учителів, вихователів, студентів з методики викладання суспільствознавчої складової та суміжних питань.

Історична та суспільствознавча освіта в Україні на сучасному етапі неможлива без розвитку навичок медіаграмотності у студентів.

Сучасна молода людина має бути здатна сприймати, створювати, аналізувати, оцінювати медіатексти, розуміти їх соціокультурний і політичний контекст.

Що стосуються студентів, то вони на сьогоднішній день [4, с. 14]:

1. Мають доступ до друкованих, візуальних та електронних медіа з різними цілями, а для цього необхідно володіти термінологією медіаосвіти.

При підготовці до конкурсу «Суспільство XXI століття очима молоді» студентам необхідно здійснити аналіз різноманітних джерел, а це потребує не лише умінь працювати з джерельною базою, а й навиків роботи. Про ефективну роботу студентів у цьому напрямку свідчить тематика щорічних конкурсних робіт – релігійності та благодійництва, пошук спільного майбутнього між Україною та ЄС, іміджу жінки-політика, гендерного насильства, економічного виховання школярів, поваги до трагедій народу тощо.

2. Розуміти, що всі медіатексти містять «повідомлення» (messages). У процесі роботи викладач має змогу розвивати в студентів уміння використовувати, аналізувати, оцінювати і передавати повідомлення (меседж) у різних формах, а також здатність критично «читати» медіатекст, що і здійснюється на заняттях з політології, соціології, історії України тощо.

3. Уміти «декодувати» й аналізувати (за допомогою так званого «критичного аналізу») медіатексти в історичному, соціальному та культурному контексті, розуміючи при цьому взаємозв'язки між аудиторією, медіатекстом і навколишньою дійсністю.

Найбільш ефективними для здійснення цього завдання є використання отриманих знань під час дебатних ігор та брей-рингів, які проводяться як у межах коледжу, так і в м. Луцьку.

4. На основі здобутих знань мати змогу створювати власні медіатексти різного характеру, обговорювати як свої медіапроекти, так і медіатексти, створені іншими людьми.

Ключові навички людини, яка здатна критично мислити – це її вміння спостерігати, інтерпретувати, аналізувати, вилучати, додавати, оцінювати і пояснювати новинну інформацію, використовуючи всі аспекти, доходити власних висновків й висувати свої аргументи.

Ефективним є запроваджений Центром гендерної освіти Луцького педагогічного коледжу конкурс відеороликів для студентів

3-х курсів ОКР «бакалавр» відділення «Початкове навчання» – «Гендер – це...» та «Суспільство крізь «гендерні окуляри».

Ефективністю та новизною також відзначається робота кіноклубу медіа-просвіти з прав людини DOCUDAYS UA «Десята муза» ЦГО. Під час засідань кіноклубу не лише переглядаються документальні фільми, а й проходить їх обговорення, створюються меседжи до фільмів та сценарії, розглядаються долі героїв у контексті прав людини.

Корисним для викладача суспільних дисциплін буде мультимедійний онлайн-посібник «МедіаДрайвер». Він містить не лише текстову інформацію про різні типи медіа, але й чимало інфографіки, відео та навіть мультики. Також присутній ігровий елемент у вигляді тестів, проходження яких дозволяє отримати «Посвідчення медіадрайвера». Цей онлайн-посібник буде корисним усім, хто хоче підвищити свій рівень знань про медіа та рівень критичного мислення [1].

Проходження дистанційного навчального курсу «Медіаграмотність для громадян» та отримання сертифіката – це ще один ресурс, за допомогою якого можна покращити власний рівень медіаграмотності. Мета курсу □ надання базових знань у сфері медіа, ознайомити громадян з найрозповсюдженішими видами маніпуляцій і пропагандою, а також надати їм базові інструменти перевірки інформації та критичного мислення. Головне завдання вказаного курсу полягає не в тому, щоб сказати, якими мас-медійними ресурсами потрібно користуватись, а навчити громадян не підпадати під вплив пропаганди та дезінформації [3].

Критично оцінювати можна будь-яку інформацію – текстову, звукову чи візуальну. Люди робили це як на Заході, ще в часи Стародавньої Греції, послуговуючись знаменитим методом Сократа, так і на Сході, що засвідчила буддійська література прадавньої Індії.

Критичне мислення ґрунтується на ретельному, розсудливому обмірковуванні інформації (наприклад, думок чи поглядів, навіть власних) та її ретельному оцінюванні шляхом ставлення запитань, урахування різних поглядів, можливих власних стереотипів, припущень і забобонів, а також можливого інтересу, заангажованості.

Щоб робити це правильно, потрібно постійно стежити за своїми думками і не сприймати інформацію як належне лише за її формою, аналізувати й з'ясувати, чи подані новини точні, зрозумілі, релевантні та логічні. Отже, будь-яку інформацію, що ми розглядаємо,

треба спочатку проаналізувати, оцінити з різних поглядів і помістити в конкретний контекст.

Література

1. «МедіаДрайвер». Твій навігатор у світі медіа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mediadrivervr.online/>. – Назва з екрана.
2. MediaSapiens. MediaOsvita [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/>. – Назва з екрана.
3. Медіаграмотність для громадян» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://irex.mocotms.com/login/signup.php>. – Назва з екрана.
4. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін : посібник для вчителя / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. – К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. – 201 с.
5. Хмельовська О. Наталя Яковенко: «Лише наївний історик сліпо вірить джерелу, натомість фахово зрілий – ніколи» [Електронний ресурс] / О. Хмельовська. – Режим доступу: <http://science.platfor.ma/natalya-yakovenko/>. – Назва з екрана.

Кривобік Р. А.

УДК 378.147

Вдосконалення методики формування професійної компетентності майбутніх фахівців харчової промисловості ігровими методами навчання

Рівень сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців харчової промисловості визначається оцінкою якості їх знань з окремих дисциплін, рівнем їх вихованості, і набуттям ціннісних життєвих орієнтирів. Актуальним є обґрунтування та розроблення вдосконалення методики формування професійної компетентності майбутніх фахівців харчової промисловості.

Ключові слова: професійна компетентність, ігровий метод, харчова промисловість.

Уровень формирования профессиональной компетентности будущих специалистов пищевой промышленности определяется оценкой качества их знаний с отдельных дисциплин, уровнем их воспитанности и приобретения ценных жизненных ориентиров.. Актуальным является обоснование и разработка улучшения методики формирования профессиональной компетентности будущих специалистов пищевой промышленности.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, игровой метод, пищевая промышленность.

The level of formation of professional competence of future specialists in the food industry is determined by the quality of their knowledge of individual courses, their level of education and acquisition of vital reference . Is urgent basis and to develop improved methods of formation of professional competence of future specialists in the food industry.

Key words: professional competence, game method, food industry.